ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 8, Sayı: 108, Eylül 2020, s. 366-378

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.45300>

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
14.07.2020

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date
29.09.2020

Arş. Gör. Dr. Demet KARA

Anadolu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü
dturgut@anadolu.edu.tr

KÜTAHYA YUKARI KALE MESCİDİ

Öz

1361-1387 yılları arasında Germiyanogullarına hükümdarlık yapan Süleyman Şah tarafından Kütahya Kalesi içinde yaptırılan mescit, inşa kitabesinde “mübarek mescit” olarak geçtiğinden birçok farklı isimle anılmıştır. Bugüne kadar Kütahya Kalesi ile ilgili yapılan çalışmalar, kaleyi kronolojik olarak belirli bölümlere ayırmış, bu bölümlerden Yukarı Kale denilen kısımda inşa edilen mescidi Yukarı Kale Mescidi olarak adlandırmak uygun görülmüştür. Yukarı Kale Mescidi ilk inşasından sonra birçok kez onarım geçirerek büyük oranda orijinallliğini yitirmiş halde günümüze ulaşmıştır. Onarımlar yeniden inşa diyebileceğimiz boyutlarda yapılmış olsa da mescidin temel seviyesinde kare bir tabana oturtulmuş olması aynı dönem içinde inşa edilen benzer örnekleriyle mukayeseye imkân tanımış ve yapının dönemin genel mescit mimarisine uygun olarak inşa edildiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar kelimeler: Germiyanogulları, Kütahya Kalesi, mescit, onarım

YUKARI KALE MASJID OF KUTAHYA

Abstract

Masjid, was built within the Kütahya Castle by Süleyman Şah, who ruled the Germiyanogul between 1361-1387. As it is referred to as “blessed masjid” in the building inscription, it is known by many different names. Studies on Kütahya Castle so far have divided the castle into certain sections chronologically. It has been deemed appropriate to call the masjid built in the part called Yukarı Kale as the Yukarı Kale Masjid. Yukarı Kale Masjid has been repaired many times after its first construction and has largely lost its originality. The repairs were made in sizes that we can call rebuilding. However, the fact that the masjid was placed on a square base at the basic level allowed us to compare with similar examples built during the same period. As a result, it was revealed that the building was built in accordance with the general masjid architecture of the period.

Keywords: Germiyanogulları, Kütahya Castle, masjid, repair

Giriş

Kütahya’nın tamamen Türklerin eline geçmesi, Türkiye Selçukluları döneminde I. Alâeddin Keykubat zamanında olmuştur. Ancak tam olarak tarihi bilinmemekle birlikte 1233 tarihli Yoncalı Hamamı kitabesinden yola çıkılarak bu tarihten önce fethedildiği anlaşılmaktadır (Uzunçarşılıoğlu, 1932: 9). Selçuklu Döneminden sonra Anadolu’nun birçok yerinde kurulan beyliklerden biri olan Germiyanogulları Kütahya ve çevresinde kurulduktan sonra çeşitli imar faaliyetlerinde bulunmuşlardır. Çalışmamızda ele aldığımız Yukarı Kale Mescidi de Germiyanogulları Döneminde, antik devirlerden beri yerleşimin yer aldığı (Altun, 1981-82: 188) Kütahya Kalesi’nde inşa edilmiştir.

Kütahya Kalesi’nin eski durumu bilinmemekle birlikte son şeklini Bizans Döneminde aldığı tahmin edilmekte, Selçuklu, Germiyanogulları ve Osmanlı Dönemlerinde kalenin Türkler tarafından da kullanılmış olduğu bilinmektedir. Kale; iç kale, hisar ve Osmanlı döneminde aşağıdaki suyu da içine almak için eklenen üçüncü bir kısımdan meydana gelmektedir (Altun, 1981-82: 188).

Yukarı Kale denilen bölümün doğusunda bulunan mescidin inşa kitabesinde ismi belirtilmediği için Germiyanoglu, Yukarı Kale, Kale-i Bâlâ, Hisar, Orta Hisar Mescidi gibi çeşitli isimlerle anılmaktadır.¹

¹ Evliya Çelebi mescitten, dış kalede Germiyanoglu Camii şeklinde söz etmektedir (Evliya Çelebi, 9.Kitap, 2005: 19). İ.H. Uzunçarşılıoğlu, H. Güner ve A.O. Uysal mescitten Kalei Bâlâ Camii olarak bahsetmekte (Uzunçarşılıoğlu, 1932: 76; Güner, 1964: 11; Uysal, 2006: 175), M.Ç. Varlık ise mescidi, 1571 tarihli evkâf defterinde *mescid-i Orta-hisar* olarak kaydedildiğinden Ortahisar Mescidi olarak adlandırmaktadır (Varlık, 1974: 258). A. Altun mescidin Ortahisar olarak da adlandırıldığını belirterek yapıyı Yukarı Kale Mescidi olarak tanıtmaktadır (Altun, 1982: 193).

Görsel 1: Yukarı Kale Mescidi yeri
(Google Earth, Erişim Tarihi: 11.07.2020)

Kitabesi;

Görsel 2: Mescidin inşa kitabesi

Mescidin kuzey cephe eksenine yerleştirilen giriş kapısının üzerindeki dikdörtgen biçimli mermer panoda üç satırlık sülüs hatla yazılmış Arapça kitabe:

1 — عمر هذا المسجد المبارك حضرت الامير الكبير اعدل الوري
2 — سلطان الكرميانيه سليمان شاه بن محمد بن يعقوب
3 — ايد الله مملكته في شهر سنة تسع وبعين وبعماية

Transkripsiyonu;

1-Ammere haza el-mescid el mübarek hazret el emirü'l-kebir a'delle'l-vera

2-Sultanü'l-Germiyaniye Süleyman Şah bin Muhammed Bin Yakub

3-Eyyede'l-lahu memleketehu fi şuhuri seneti tis'a ve seb'in ve sebamie

(Uzunçarşılıoğlu, 1932:76)

Türkçesi ;

1-Şu mübarek mescidi adalet sahibi büyük emir

2-Germiyan beyi sultanı Yakup Bey'in torunu Süleyman Şah

3-Allah memleketlerini korusun- Hicri 779 yılında yaptırmıştır (Uysal, 2006: 177).

Yukarı Kale Mescidi, inşa kitabesinden de anlaşıldığı üzere Germiyanoglu Süleyman Şah tarafından 1377-1378 yılında inşa ettirilmiştir.² Şeyh-oğlu Mustafa tarafından kaleme alınan Hurşid-nâme'de Süleyman Şah ile ilgili bazı bilgiler elde edilmektedir. Bu eserde Süleyman Şah'ın, Mehmet Bey'in büyük oğlu olduğu bildirilirken, onun için yazılan bu eserin yarısına gelindiğinde vefatının gerçekleştiği bilgisi de verilmektedir. Kendisi için yazılan methiyede onun çok hoşgörülü, anlayışlı ve alçak gönüllü bir hükümdar olduğundan bahsedilmektedir (Şeyhoğlu Mustafa, Çev. H. Ayan, 1979: 142-143).³ Süleyman Şah'ın hangi tarihte devletin

² İ.H. Uzunçarşılıoğlu, 1932: 76'da Kütahya'nın Yukarı Kalesi'ndeki camiinin birçok kez onarım gördüğünü, kitabesinin Germiyanoglu Süleyman şah zamanında sülüs hatla yazıldığını belirterek, inşa tarihini 1377-1378 (H. 779) olarak bildirmektedir.

H. Güner, 1964: 11'de mescidin inşa edildiği tarihten bu yana birçok kez onarım geçirdiğini, inşa kitabesinden Germiyan Beyi Süleyman Şah tarafından tamir ettirildiğini ancak esas yapının kimin tarafından ve hangi tarihte yaptırıldığının bilinmediğini belirtmektedir.

A. Altun, 1981-82: 194'de kitabenin bir süre Kütahya Müzesi'nde bulunduğunu ve onarımdan sonra yerine yerleştirildiğini, bu kitabeye göre mescidin Germiyanoglu Süleyman Şah tarafından 1377-1378 yılında inşa ettirildiğini belirtmektedir.

M.Ç. Varlık, 1974: 258'de Yukarı Kale'de bulunan mescidin inşa kitabesine göre H. 779 yılında yaptırıldığını belirtmiş ancak hicri yılı miladi yıla çevirirken küçük bir hata ile 1397 olarak bildirmiştir. Ayrıca Kütahya camileri adlı eseri kaynak göstererek mescidin birçok defa onarım gördüğünü ve yapının orijinallliğini yitirdiğini belirtmektedir.

A.O. Uysal, 2006: 177'de mescidin inşa kitabesine göre Germiyanoglu Süleyman Şah tarafından 1377-1378 yılında inşa ettirildiğini belirtmektedir.

³ Şeyhoğlu Mustafa, (Çev. H. Ayan), 1979: 142-143'de Süleyman Şah için yazmış olduğu methiyesi;

371 Süleymân şeh zamanıydı ki evvel

372 Ki şâhıydı temâmet Germiânun

373 Kerem kâni mürüvvet ma'deniydi

Uzattım bu kitâbı düzmege el

Hem ulu oğlıydı Çahşâdânun

Gönülde bâ y himmetde ganiydi

başına geçtiği tam olarak bilinmemekle birlikte M.Ç. Varlık, Dimetoka'nın fethi dolayısıyla Orhan Bey'in Süleyman Şah'a bir mektup gönderdiğini, Edirne'nin fethinin de 1361 yılında gerçekleşmiş olabileceğini belirterek Süleyman Şah'ın bu tarihte Germiyanoglularının başında bulunduğunu belirtmektedir (Varlık, 1974: 53). Buradan hareketle Süleyman Şah'ın tahta geçtikten on beş yıl kadar sonra bu mescidi inşa ettirmiş olabileceği düşünülmektedir.

Osmanlı Döneminden itibaren birçok onarım geçiren mescidin son onarımı 1980 yılında gerçekleşmiş, bir dönem Hisar'da iskânın yasaklanması ve burada oturanların şehre indirilmesi dolayısıyla mescit kapansa da günümüzde sağlam ve ibadete açıktır (Kalyon, 2000: 36).

Mescidin inşa edildiği dönemdeki vakıf kayıtları bilinmemekle birlikte 16. yüzyıldaki kayıtlara göre vakıf geliri 10.582 akçedir (S. Zeyrek, 2015: 160). Ayrıca Fatih Sultan Mehmet dönemi kadı sicillerinde mescide imam meşrutası vakfedildiğine dair bir kayıt bulunmaktadır (Güner, 1964: 11). 18. yüzyılda mescitteki görevlilerin ücretlerinin ödenmesi ve özellikle aydınlatma gibi binanın ihtiyaçlarının giderilmesine dair bir vakıf kurulmuştur (S. Zeyrek, 2015: 161).

Kütahya Kalesi'nin Yukarı Kale denilen bölümünde yer alan mescit yaklaşık olarak 12.0 x 12.0 m ölçülerinde kare bir tabana oturmaktadır. Oldukça sade yapılan mescidin doğu cephesinde üç, güney cephenin güneydoğu ve güney batı köşelerine daha yakın açılmış iki pencere bulunmaktadır. Bu pencereler birbirlerine eşit aralıklarla ve simetrik olarak yerleştirilmiştir.

Görsel 3: Doğu cephe

Görsel 4: Güney cephe

Ayrıca kuzey cephenin batı köşesinde ve batı cephenin güney köşesine yakın yerleştirilmiş birer yuvarlak kemerli pencere daha bulunmaktadır. Batı cephedeki pencere diğerlerine göre daha

374 Ulu şâh idi hiç derviş
375 Tevâzu' lutfı hem eyle kılurdu
376 Kamunun hâcetin sağışlar idi
377 Sözün nakşın bilürdü her ne dinse
378 Huşûşâ çünkü buldı ben za'ifi
379 Özimi nice duta bilmez idi
380 Hem iç idüm ana hem taş idüm ben
381 Nişân ü defter ü mâl ü hazine
382 Kamusun ben kula bildürmüş idi
383 Sözüme şol kadar terğib ederdi
384 Kitâbun yarusın yazınca bârî
385 Eğer şâh u eger sultân eger kul
386 Ecel cenginden iltmez kimsene cân
387 Ki bu devrâna çün kim ömr yitmez
388 Hem anun dahi ömrin bahtını Allâh

Selâm öğretmez idi görse der-pîş
Ki kullar kulluğunu yanılurdu
Hemişe yir içir bâğışlar idi
Erün bahşın korıdı her ne yinse
Ki olmışdum gice gündüz harîfi
Sözümün birin iki kılmaz idi
Ne kılsam neylesem şâbâs idüm ben
Çoğına bakmaz idi vü azına
Etegüm bunlara ildürmüş idi-
Ki şâhbân söylese ta'yib iderdi
Temâm oldu o şâhun ömrî varı
Ger ulu ger kiçi ger bâı u yohsul
Hayırlu cândur ol kim kıla ihsân
Hezâr devrânı ihsânı unitmaz
Ana vîrsün ki sultân oğludur şâh.

küçük boyutlu yapılmıştır. Pencereilerin yuvarlak kemerleri kesme taş ile inşa edilmiş, batı ve kuzey cephe dışındaki diğer cephelerde bulunan pencere açıklıklarının kemer yayının ortasına denk gelen kilit taşı dışa hafif çıkıntı yapacak biçimde yapılmıştır.

Görsel 5: Batı cephe

Görsel 6: Kuzey cephe

Kuzey cephe eksenine yerleştirilen dikdörtgen biçimli giriş kapısının eski fotoğraflarından ahşap kanatlı olduğu ve bu kanatların zemin kotuna kadar indiği anlaşılmaktadır.

Görsel 7: Kuzey cephe (1973)

(Kütahya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Arşivi)

Günümüzde ahşap kanatlı kapı, yerini demir malzemeden yapılmış bir kapıya bırakmış ve önüne de dikdörtgen kesitli bir seki yerleştirilmiştir. Bu sekiye tek kollu üç basamaklı merdivenle ulaşılmakta ve sekinin demir parmaklıklı bir düzenekle kapatıldığı görülmektedir. Sekinin genişliği kuzeydoğu köşeye dayandırılan minare kaidesinin genişliğiyle eşit biçimde yapılmış, minare kaidesi ile seki arasında kalan cephe duvarı da demir malzemeden yapılmış bir düzenekle kapatılmıştır. Bu düzenden sonra devam eden kuzey cephe duvarına, sonradan yerleştirildiği eski fotoğraflardan anlaşılan dikdörtgen biçimli kitabe panosuna benzeyen ancak üzerinin boş bırakıldığı mermer bir pano konulmuştur. Panonun üst kısmında eksene denk gelecek biçimde dikdörtgen biçimli mermer inşa kitabesi yerleştirilmiş ve sonrasında düz duvar bir miktar daha yükselerek gövde nihayetlenmiştir. Mescit kiremit kaplı kırma çatıyla örtülmüştür.

Görsel 8: Kuzey cephe ve mescit girişi

Kuzey cephenin doğu köşesine kare kesitli minare kaidesi dayandırılmıştır. Oldukça yüksek tutulan minare kaidesi dışa doğru çıkıntı yapan düz bir silme ile bitirilmiş ve minarenin silindirik gövdesinin oturabileceği bir taban oluşturmak maksadıyla pabuç kısmı içeri doğru çekilerek hafif eğimli hale getirilmiş ve üzeri kesme taş biçimi verilen çimento ile sıvanmıştır. Minarenin silindirik gövdesi tuğla malzeme ile inşa edilmiştir. Gövdenin üst kısmında dışa doğru hafif çıkıntı yapan bir bilezik tüm gövdeyi dolaşmakta, sonrasında yedi sıra daha tuğla örgüsü devam ederek şerefe altına ulaşılmaktadır. Şerefe altı aşağıdan yukarı çıkıldıkça genişleyen dört sıra kirpi saçakla doldurulmuş, her sıranın arasına düz bir silme yerleştirilmiştir. Şerefe ve petek kısmı düz tuğla örgüsü ile devam etmiş ve kurşun kaplı konik külahla nihayetlendirilmiştir.

Görsel 9: Minare kaide, gövde ve şerefesi

Uzunçarşılıoğlu, mescidin önünde bir mezar taşının bulunduğunu⁴ (Uzunçarşılıoğlu, 1932: 76), Altun ise 1976 yılında yaptığı incelemede minare kaidesine dayandırılmış bir mezar taşının var olduğunu ancak 1980 yılında tekrar yaptığı incelemede bu mezar taşının var olmadığını⁵ (Altun, 1981-82: 195), Kalyon da mescidin güneydoğusunda bir haziresinin bulunduğunu belirtmektedir⁶ (Kalyon, 2000: 35). Ancak bahsi geçen mezar taşları ya da hazire günümüzde mevcut değildir.

Çizim 1: Yukarı Kale Mescidi planı (Kütahya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Arşivi)

Kare tabana oturan mescit düz ahşap tavanlıdır. Kuzey cephe ekseninde bulunun dikdörtgen biçimli giriş kapısından kısa ahşap korkuluklarla harim bölümünden ayrılmış doğu-batı yönünde dikdörtgen bir tabana oturan son cemaat yerine geçilmektedir. Son cemaat yerinin kuzeybatı köşesine yerleştirilen on dört basamaklı ahşap merdivenle kadınlar mahfiline çıkılmaktadır.

⁴ Uzunçarşılıoğlu, 1932: 76'da Yukarı Kale Mescidinin önünde M. 1531 tarihli bir kabir olduğunu bildirerek, bu kabrin ayak taşında Mustafa bin Abdullah isminin okunduğunu belirtmektedir.

⁵ Altun, 1981-82: 195'de kendi incelemelerinde gördüğü mezar taşının beş satırlık bir kitabesinin var olduğunu, kitabede;

“Hüvelhallahul bâki, merhum ve mağfur, elseyid Mustafa Ağa ruhu için, fatiha. Sene H. 1205 (M.1790-1791” okunduğunu belirtmekte, ayrıca Türk Tarih Kurumu'na ulaşmış, Mimar Asım Bey tarafından alınmış bazı kitabe estampajlarından mescitte H. 738 tarihli iki parça mezar taşının bulunduğu bilgisini de vermektedir.

⁶ Kalyon, 2000: 35'de mescidin güneydoğusunda bir haziresinin bulunduğunu ve buradaki H. 1205 tarihli bir mezar taşı kitabesinde;

“Hüve-l Hallak-el baki- Merhum ve mağfur..... es-seyyid Mustafaruhu için Fatiha- senete 1205” okuduğunu belirtmektedir.

Görsel 10: Son cemaat yeri

Görsel 11: Kadınlar mahfiline çıkan merdiven

Kadınlar mahfili son cemaat yerinin güneyinde bulunan ahşap korkuluklar arasına yerleştirilen doğu kenarda üç, batı kenarda üç olmak üzere altı ahşap direk tarafından taşınmaktadır.

Görsel 12: Kadınlar mahfili

Bu ahşap direklerden kenardakiler kare kesitli ve kadınlar mahfiline kadar, ortadakiler ise kademeli silindirik bir kaide üzerinde silindirik gövdeli olarak mescit yüksekliğince uzanmaktadırlar. Pencereleer cephelerdeki biçimiyle içeriye yansımakta; doğu, kuzey ve güney duvardakiler 1,21 m genişlik ve 2,77 m yüksekliğindedir. Batı duvardaki pencere ise diğer

pencerelerle aynı genişlikte olsa da 1,3 m yükseklikle daha küçük boyutlu yapıldığı görülmektedir.

Görsel 13: Mescidin içeriden görünümü

Görsel 14: Mihrap nişi

Görsel 15: Minber

Yapının güney duvarı ekseninde sivri kemerli yarım daire kesitli oldukça sade bir mihrap nişi açılmış ve üzeri ahşap renginde yağlı boya ile boyanmıştır. Güneybatı köşeye yerleştirilen ahşap minberin aynalığında, merdiven korkuluğunda ve köşk bölümünde bitkisel motiflerin yer aldığı bir bezeme bulunmaktadır. Minber dışında mescitte herhangi bir süslemeye yer verilmemiştir.

Mescit moloz taşla düz örgü tekniğinde inşa edilmiş ancak cephe duvarlarının köşelerinde ve pencerelerin yuvarlak kemerlerinde kesme taş malzeme, giriş kapısının üzerindeki dikdörtgen panoda ve kitabelik panosunda mermer malzeme kullanılmıştır. Ahşap hatıl uygulamasının yer aldığı minare kaidesi moloz ve kesme taş malzemeyle inşa edilmiş, kaidenin duvar örgüsünde zeminden itibaren üçüncü sırada devşirme malzeme kullanılmış, silindirik gövdesi külaha kadar tuğla malzeme ile örülmüştür. İçeride son cemaat yerinde bulunan altı ayak, ahşap direkten yapılmıştır.

Geçirdiği onarımlar nedeniyle orijinal halini koruyamayan mescidin sadece kuzeydoğu köşesinde minare kaidesine dayanan duvar kalıntısının inşa edildiği döneme ait olduğu tahmin edilmektedir. Kuzeydoğu köşede yer alan minareyle ilgili olarak A. Altun düzgün kesme taşla inşa edilen minare kaidesinin orijinal yapıdan kaldığını, kaideden gövdeye basit geçişlerle geçildiğini, demir parmaklıklı şerefe ve üst kısmının ise yeniden yapıldığını belirtmektedir (Altun, 1981-82: 193-194). A.O. Uysal ise minarenin hem konumu hem de inşasında kullanılan malzemenin yeni olduğunu belirterek, aradaki dilatasyondan minare kaidesinin orijinal duvar parçasının içinde kaldığını bildirmekte, dolayısıyla minarenin de mescidin yeniden inşası sırasında yapıldığını ileri sürmektedir (Uysal, 2006: 176). Burada yer alan dilatasyondan A.O. Uysal'ın da belirttiği gibi minarenin mescidin yeniden inşasında tekrar yapıldığı düşünülmektedir.

Germiyanogulları döneminde inşa edilen kare tabanlı, kırma çatılı mescidin aynı dönemde inşa edilmiş benzer örnekleri; Afyonkarahisar Arasta Mescidi (1355), Kütahya Pekmezpazarı (Analcı) Mescidi (1369), Sandıklı Ulu Camii (1378), Kütahya Çatalçeşme Mescidi (1381-1382), Afyonkarahisar Kâbe Mescidi (1397), Yeniceköy Külliyesi Mescidi (15. yüzyılın ilk çeyreği), olarak sıralanmaktadır. Ancak bu mescitlerin hepsi kare bir tabana otursa da kubbe ile örtülüdür. Yukarı Kale Mescidi'nin de orijinalinde Türkiye Selçukluları döneminden beri inşa edilen kare tabana oturan ve kubbe ile örtülen mescitlerden biri olma ihtimali oldukça yüksektir.

Çizim 2: Afyonkarahisar Arasta Mescidi
(Kütahya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge
Kurulu Müdürlüğü Arşivi)

Çizim 3: Kütahya Pekmezpazarı (Analcı) Mescidi
(Kütahya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge
Kurulu Müdürlüğü Arşivi)

Çizim 4: Afyonkarahisar Kabe Mescidi

(Uysal, 2006: 621)

Çizim 5: Yeniceköy Külliyesi Mescidi

(Uysal, 2006: 629)

Erken Dönem Türk Beylikleri ile Anadolu'da inşa edilmeye başlayan ancak kökenleri Türklerin Anadolu'ya gelmeden önceki yurtlarında yaptıkları mezar yapıları formuna kadar inen bu mescitlerin kare tabanları ile kubbeleri arasındaki oranın, aslında kubbe kullanımının en olgun örneklerinin yapıldığı Klasik Osmanlı mimarisine ulaşan önemli bir basamak olduğu görülmektedir (Dilaver, 1971: 17, 24). Nitekim Selçuklu ve Geç Beylikler Döneminde de kesintisiz bir şekilde inşalarına devam edildikleri günümüze kadar ulaşan örneklerden anlaşılmaktadır. Ayrıca cami mimarisindeki üstü örtülü ya da revaklı olarak düzenlenen giriş bölümlerine de ilk defa bu mescitlerde rastlanmaktadır. Özellikle Geç Beylikler Döneminde artık son cemaat yeri fikrinin oturmuş olması ileride yapılacak revaklı camiler için bir nüve oluşturmaktadır (Dilaver, 1971: 21-22).

Sonuç olarak Yukarı Kale Mescidinin neredeyse temel seviyesinden itibaren sonraki onarımlarda cephe duvarları ve örtüsü tamamen yenilenmiş olsa da kare bir tabana oturtulmuş olması, bu dönemde inşa edilen ve sağlam bir vaziyette günümüze kadar ulaşan benzer örnekleriyle kıyaslandığında mimari kurgu açısından benzer özellikler taşıdığına işaret etmekte ve yapının dönemin mescit mimarisinin genel anlayışına uygun olarak inşa edildiği anlaşılmaktadır.

KAYNAKLAR

- Altun, A. (1981-1981-82). Kütahya'nın Türk devri mimarisi "bir deneme". Atatürk'ün doğumunun 100. Yılına armağan Kütahya (s.171-700). İstanbul: Formül Matbaası.
- Dilaver, S. (1971). Anadolu'daki tek kubbeli Selçuklu mescitlerinin mimarlık tarihi yönünden önemi. Sanat tarihi yillığı, 4, 17-28.
- Evliya Çelebi. (2005). Günümüz Türkçesiyle Evliya Çelebi seyahatnamesi 9.kitap-1. Cilt. (S.A. Kahraman, çev.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Güner, H. (1964). Kütahya camileri.
- Kalyon, M.M. (2000). Kütahya'da Selçuklu-Germiyan ve Osmanlı eserleri. Kütahya: Kütahya Belediyesi Yayınları.
- Şeyhoğlu Mustafa. (1979). Hurşîd-nâme (Hurşîd ü Ferahşâd). (H. Ayan, çev.). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Basımevi.
- Uysal, A.O. (2006). Germiyanogulları Beyliğinin mimari eserleri. Ankara:

Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.

Uzunçarşılıoğlu, İ.H. (1932). Bizans ve Selçukiyelerle Germiyan ve Osman Oğulları zamanında Kütahya şehri. İstanbul: Devlet Matbaası.

Varlık, M.Ç. (1974). Germiyan-oğulları tarihi (1300-1429). Ankara: Sevinç Matbaası.

Zeyrek S., Ö. (2015). XVIII. yüzyılda Kütahya vakıflarının sosyal ve ekonomik hayata katkıları. Yayınlanmamış doktora tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.

Kütahya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Arşivi.